

Богріновцева Л. М.

к.е.н., доцент,

*доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

Савощенко А. С.

*ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс бакалаврат
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

РОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ У БОРГОВІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ

У сучасному економічному становищі ефективний розвиток ринку державних цінних паперів є важливим завданням боргової політики України. Варто зазначити, що ліквідний ринок державних цінних паперів дозволить зменшити вартість державних запозичень та знизити рівень ризику для держави. На сьогодні, значна кількість країн перебувають у стані постійно зростаючої державної заборгованості. Це питання є актуальним і для України, адже перед нашою державою стоїть важлива мета: проведення ефективної боргової політики. Саме тому, можна стверджувати, що державні цінні папери відіграють важливу роль як інструмент боргової політики держави.

Основними борговими державними цінними паперами, які випускаються урядом України є: облігації внутрішньої державної позики, облігації зовнішньої державної позики та казначейські зобов'язання.

Варто визначити переваги випуску державних цінних паперів у порівнянні з отриманням кредитів державою. По-перше, державні боргові цінні папери налічують чималу кількість їх різновидів, тому можна вибрати борговий інструмент для кожного конкретного випадку. По-друге, вони широко розповсюджуються серед широкого кола інвесторів. Крім того, випуск державних цінних паперів стосується лише позичальника, на відміну від кредитів. По-третє, державні цінні папери можна розміщувати на вторинному ринку.

Для оптимізації боргової політики України чимале значення мають облігації внутрішньої державної позики та облігації зовнішньої державної позики. Головна відмінність облігацій зовнішньої державної позики від облігацій внутрішньої державної позики полягає в тому, що вони розміщуються на міжнародних ринках капіталу. Тому саме такі державні облігації є більш надійними фінансовими інструментами держави [1].

У 2023 році обсяг державного боргу України майже наближався до критичної позначки: 100% до ВВП країни. У період повномасштабної війни Україна вимушена брати кредити у великих сумах, у зв'язку з чим постає питання погашення боргу у майбутньому. На сьогодні бюджетний дефіцит України становить близько 5 млрд доларів кожен місяць, адже уряд країни шукає додаткові ресурси на воєнне озброєння, укріплення прикордонних місць та виплату соціальних допомог населенню. Для покриття дефіциту бюджету у 2022 році уряд залучив більше ніж 51 млрд доларів, з яких 12,5 мільярдів – емісія від

НБУ, іншу майже таку ж саму частину надали США. Варто зазначити, що у 2023 році, у гривневому еквіваленті, Україна залучала до покриття бюджетного дефіциту більше ніж 1,4 трильйони гривень [4].

Пропонуємо розглянути обсяги ОВДП, які знаходилися в обігу станом на 04.04.2024 року (табл. 1), оскільки вони вважаються найнадійнішими цінними паперами в Україні, адже їх погашення у повному обсязі гарантується державою.

Таблиця 1

**Обсяги ОВДП, які знаходилися в обігу станом на 04.04.2024 р.
(млн. грн.) [3].**

Дата	Власність	Усього	у т.ч. номіновані в		
			гривнях	доларах США	Євро
04.04.2024	НБУ	680489,89	680489,89	0,00	0,00
	Банків	683995,12	610119,35	42952,80	30922,97
	Юридичних осіб	154900,17	118968,26	32173,27	3758,65
	Фізичних осіб	59009,28	30392,08	26425,12	2192,08
	Нерезидентів	42263,23	41175,96	1083,04	4,23
	Разом	1622420,91	1482908,76	102634,23	36877,93

Аналізуючи дані таблиці, можемо сказати, що найбільший обсяг ОВДП, які знаходилися в обігу станом на 04.04.2024 р. був у власності НБУ – 680489,89 млн грн та інших банках – 610119,35 млн грн. Майже на одному рівні був зафіксований обсяг ОВДП, які знаходилися у власності фізичних осіб та нерезидентів.

Державні цінні папери є головним інструментом для України у забезпеченні боргової безпеки та фінансової стабільності. Саме їх ефективне використання дозволяє державі залучати потрібні фінансові ресурси для того, щоб урізноманітнювати програми та проєкти, які сприяють розвитку економіки та соціальному зростанню. Переваги використання державних цінних паперів у забезпеченні боргової безпеки країни наведемо на рис. 1.



Рис. 1. Переваги використання державних цінних паперів у забезпеченні боргової безпеки країни

Джерело: авторська розробка на основі джерела [2].

Отже, можна стверджувати, що під час війни державні цінні папери відіграють критичну роль для забезпечення стабільності економіки держави. Оскільки військові конфлікти створюють додаткові виклики та ризики для держави, такі як збільшення боргового навантаження, вплив на відсоткові ставки та курси валют, а також фінансові труднощі у випадку зміни інвестиційного клімату. Тому для України максимально раціональним є використання державних цінних паперів з урахуванням не лише поточних потреб, а й на довгострокову перспективу економічного розвитку. Незважаючи на виклики, котрі пов'язані зі зростанням державного боргу, наша країна продовжує забезпечувати стабільність власної фінансової системи, а також виконувати власні фінансові зобов'язання перед кредиторами. Залучення коштів на сприятливих умовах та оптимізація боргової політики України, в тому числі і за рахунок використання такого інструменту як державні цінні папери, виступають важливими завданнями для забезпечення фінансової стійкості України.

Список використаних джерел:

1. Бондарук Т.Г. Державний борг України: механізм управління та обслуговування: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.04.01. Наук.-дослід. фінанс. ін-т при М-ві фінансів України. Київ, 2001. 19 с.
2. Бондарук Т.Г., Богріновцева Л.М. Роль ринку цінних паперів як джерела фінансування державного боргу. *Інтернаука. Серія: Економічні науки*. 2023. №7. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/16905405619086.pdf> (дата звернення: 08.04.2024)
3. Обсяги ОВДП, які знаходяться в обігу. 2024. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/bonds/volumes/>. (дата звернення: 04.04.2024)
4. Шварц Д. Фінансова (не)залежність. Як будемо вилазити з боргової безодні. 2023. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/derzhavniy-borg-ukrajini-2023-syagaye-mayzhe-100-vvp-yaki-ye-shlyahi-rozv-yazannya-problemi-12370953.html> (дата звернення: 02.04.2024)

Борисова С. Є.

*д.е.н., доцент,
професор кафедри фінансів, банківської справи та підприємництва
Донбаська державна машинобудівна академія*

Шапіро М.В.

*ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування», 1 курс магістратура
Донбаська державна машинобудівна академія*

ФІНАНСОВІ РИЗИКИ ПІДПРИЄМСТВА: ЗАГРОЗИ ТА СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ

Фінансові ризики підприємства є невід'ємною частиною діяльності бізнесу, з ними може стикнутися будь-який суб'єкт господарювання. Вони являють собою ймовірність отримання фінансових втрат (зниження очікуваного